

Tunnistetiedot poistettu

Käännös

C-65/20 – 1

Asia C-65/20

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

7.2.2020

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Oberster Gerichtshof (Itävalta)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

21.1.2020

Kantaja:

VI

Vastaaja:

KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG

Oberster Gerichtshof on tehnyt Revision-tuomioistuimena [–] asiassa kantaja VI [–] vastaan KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG, Wien [–], [–] joka koskee 6 338,84 euron suuruisia summaa [–] ja vahingonkorvausvastuun toteamista, kantajan valituksesta, joka koskee Handelsgericht Wienin toisen oikeusasteen tuomioistuimena 18.4.2019 antamaa tuomiota, [–] jolla pysytettiin Bezirksgericht für Handelssachen Wienin 31.7.2018 antama tuomio [–], seuraavan

välipäätöksen

I. Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään SEUT 267 artiklan nojalla seuraava ennakkoratkaisukysymys: **[alkup. s. 2]**

Onko tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25.7.1985 annetun neuvoston direktiivin 85/374/ETY 2 artiklaa, luettuna yhdessä 1 ja 6 artiklan kanssa, tulkittava siten, että (virheellisenä) tuotteena on pidettävä myös sanomalehden fyysistä kappaletta,

joka sisältää teknisesti virheellisen terveystieteen, jonka noudattaminen aiheuttaa terveydellistä vahinkoa?

II. [–] [asian käsittelyn lykkääminen]

PERUSTELUT:

1. Asiasisältö:

Vastaaja on tiedotusvälineen omistaja ja (lausumiensa mukaan) ”Kronen-Zeitung” -nimisen sanomalehden alueellisen painoksen kustantaja. Tiedotusvälineen omistajana on tiedotusvälinelain (Mediengesetz, BGBl. nro 314/1981, siinä muodossa kuin se on julkaistu BGBl I nr. 49/2005) lakisääteisen määritelmän mukaisesti pidettävä muun muassa henkilöä, joka huolehtii kustanteen sisällöntuotannosta ja huolehtii sen valmistus- ja jakelutoiminnasta tai antaa sen ulkopuolisen tahon tehtäväksi.

Vastaaja julkaisi 31.12.2016 Itävaltaa koskevassa osiossa kehystettynä osiossa ”Elä terveellisemmin” ”Kräuterpfarrer Benedikt” -nimisen kirjoittajan artikkelin, jonka otsikkona oli ”Vähitellen eroon kivuista – piparjuuriraastehauteen avulla”. Artikkelin sanamuoto oli seuraava:

”Lieivitystä reumakivuille

Tuore piparjuuriraaste voi auttaa vähentämään reumakipuja. [alkup. s. 3] Kivulialle alueille hierotaan ensin kasviöljyä tai sianihraa, minkä jälkeen niille levitetään hauteena tiivis kerros raastettua piparjuurta. Tämä haude voidaan jättää vaikuttamaan 2–5 tunniksi ennen sen poistamista. Tällä tavoin käytettynä piparjuuriraasteella on hyvä poisjohtava vaikutus.”

Artikkelissa esitetty piparjuuriraasteen vaikuttamisaika on virheellinen: 2–5 tunnin sijasta sen pitäisi olla 2–5 minuuttia. Kolumnin laati ”yrttipastori”, joka on Kräuterpfarrer-nimisen luostarin jäsen ja joka on ottanut käyttöönsä nimen ”Benedikt”. Hän oli aikaisemmin edesmenneen ”yrttipastorin” avustaja ja on julkaissut tähän mennessä lukemattomia mielipidekirjoituksia ja neuvoja painetuissa mediassa, radiolähetyksissä ja lääkeyrtejä käsittelevissä TV-ohjelmissa. Hän on kirjoittanut tähän mennessä kaksi kirjaa lääkeyrteistä ja julkaisee vastaajan sanomalehdessä päivittäin lääkeyrtejä käsitteleviä kolumneja.

Kantaja on ”Kronen-Zeitung” -sanomalehden tilaaja, joka luki artikkelin 31.12.2016. Hän luotti esitetyn käsittelyajan oikeellisuuteen ja levitti siinä kuvattua piparjuuriraasteen vasemman jalkansa nilkkaan. Hän antoi hauteen vaikuttaa noin kolmen tunnin ajan ja poisti sen vasta kovien kipujen ilmettyä. Piparjuureen sisältyvä voimakas sinappiöljy oli aiheuttanut toksisen kosketusreaktion.

2. Oikeussäännöt:

Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25.7.1985 annetun neuvoston direktiivin 85/374/ETY (EYVL 1985, L 210, s. 29) [alkup. s. 4] 2 artiklan tulkintaa, luettuna yhdessä sen 1 ja 6 artiklan kanssa.

Direktiivi 85/374/ETY on otettu osaksi Itävallan oikeutta tuotevastuulainilla (Produkthaftungsgesetz, BGBl Nr. 99/1988, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna BGBl I nro 98/2001). Tuotevastuulain asiaa koskevien säännösten sanamuoto on seuraava:

”§ 1. (1) Jos ihminen kuolee, vammautuu tai hänen terveytensä heikkenee tuotteen virheellisyyden vuoksi tai tuotteesta aiheutuu vahinkoa muille aineellisille esineille, vahingon korvaamisesta vastaa

1. elinkeinonharjoittaja, joka on valmistanut tuotteen ja laskenut sen liikkeeseen,

– –”

”3 §. Valmistajalla (1 momentin 1 kohta) tarkoitetaan lopputuotteen, raaka-aineen ja osatuotteen tuottajaa sekä sitä, joka varustamalla tuotteen nimellään, tavaramerkillään tai muulla erottavalla tunnuksellaan esiintyy tuotteen valmistajana.”

”4 §. Tuotteella tarkoitetaan kaikkia irtaimia aineellisia esineitä, vaikka esine olisi liitetty toiseen irtaimeen esineeseen tai kiinteistöön; tuotteena pidetään myös energiaa.”

”5 §. (1) Tuote on turvallisuudeltaan puutteellinen, jos se ei ole niin turvallinen kuin on ollut aiheita odottaa ottaen huomioon kaikki seikat, kuten

1. tuotteesta annetut tiedot,
2. tuotteen kohtuudella ennakoitavissa oleva käyttö,
3. ajankohta, jona tuote laskettiin liikkeelle. [alkup. s. 5]

– –”

3. Asianosaisten vaatimukset ja lausumat:

Kantaja vaatii – siltä osin kuin sillä on merkitystä Revision-menettelyn kannalta – tuomioistuinta velvoittamaan vastaaja suorittamaan 4 400 euron suuruinen vahingonkorvaus [– –] sekä toteamaan, että se vastaa kaikista päivämäärän 31.12.2016 tapahtumien vuoksi hänelle aiheutuvista haitallisista ”tämänhetkisistä” ja tulevista seurauksista. Hän on ”Kronen-Zeitung” -sanomalehden tilaaja. ”Kräuterpfarrer Benediktin” artikkeliin sisältyneessä ohjeessa oli ollut vastaajan

kirjoitusvirhe, minkä vuoksi siinä oli suositeltu liian pitkää käsittelyaikaa. Hän oli luottanut vastaajan käsittelyajasta antamiin ohjeisiin ja käsitellyt ihoaan niiden mukaisesti, mistä oli aiheutunut hänellä vakavia vammoja. Hän vaatii erityisesti korvausta kivuista (4 400 euroa). Ei ole mahdollista sulkea pois pitkäaikaisia seurauksia ja muita seurannaisvaikutuksia, mistä syystä hänellä on oikeussuojan tarve tuomioistuimelta vaaditun toteamuksen osalta.

Vastaaja esitti vastauksessaan olevansa ”Kronen-Zeitung” -nimisen sanomalehden omistaja. ”Kräuterpfarrer Benedikt” ei ole sen elin eikä sen edustaja. Hän on luostarin jäsen, ulkopuolinen ja erillinen asiantuntija yrttihoitojen alalla. Hänen asiantuntemukseensa on aina tähän mennessä voitu luottaa, eikä vastaavia ”vahinkotapauksia” ole tiedossa. Kolumnit ovat olleet ilman mitään hyödynsaantiaikomusta ja -odotusta sen lukijoille vastikkeetta annettuja neuvoja. Sen alueellinen painos on tabloid-lehti, eikä lähtökohtana voi olla sitoutuminen artikkeleiden oikeellisuuteen. Vastaaja on kiistänyt loukkaukset ja loukkauksista aiheutuneet seuraukset.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi – siltä osin kuin sillä on merkitystä Revision-menettelyn kannalta – vaatimuksen, joka koski [alkup. s. 6] 4 400 euron summaa [–] ja tuomioistuimelta vaadittua toteamusta. Vastaaja oli julkaissut artikkelin yrtilääketieteen asiantuntijalta, joka oli jo julkaissut tästä aiheesta useita kirjoja ja lukuisia kirjoituksia ja ohjeita eri medioissa. Jos virheellinen käsittelyaika oli jo hänen tekstissään, vastaajalla ei ollut mitään syytä valvoa näitä käsikirjoituksia tai artikkeleita. Koska julkaisijan kannalta kyseessä oli yrtilääketieteen asiantuntijan artikkeli, häntä ei ole pidettävä yleisen siviililakikirjan (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch) 1315 §:ssä tarkoitettuna tavanomaisesti taitamattomana tai tunnetusti vaarallisena henkilönä. Jos artikkelin alkuperäinen laatija oli laatinut sen oikeassa muodossa mutta vastaajalle oli tullut kirjoitusvirhe tai lähetysvirhe, kustantamo vastaa vain silloin, kun se on antanut takuun painotuotteensa sisällön oikeellisuudesta. Tuomioistuimelle on selvää, että vastaajan julkaisema painotuote on tabloid-lehti. Siinä esitetään tietoja lyhyissä artikkeleissa viihdyttävästi taikka yksinkertaisella ja helposti ymmärrettävällä tavalla, mutta kyseessä eivät ole monisivuiset tieteelliset tutkielmat. Lukijoiden odotukset ovat näin ollen myös erilaisia kuin silloin, jos kyseessä on tieteellinen artikkeli, ammattiaikakauslehti tai erikoisteos. Sen mukaan lähtökohtana ei voi olla myöskään sitoutuminen artikkelin sisällön oikeellisuuteen. Vastaajan vastuuta artikkelissa virheellisesti ilmoitetusta käsittelyajasta ei voi siten olla olemassa.

Kantajan valitus ei menestynyt muutoksenhakutuomioistuimessa. Tuomioistuin totesi oikeudellisista kysymyksistä, että kantaja oli viitannut ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnissä, joka koski vastaajan ”tuotevastuuta” [alkup. s. 7] ”valmistajana”, yksinomaan tuottamuksesta riippuvaan vastuuseen, joten ”vastaajalle sen enempää kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimellekaan ei ollut alustavastikaan tiedossa, että vastaaja pitäisi valmistajana saattaa vastuuseen myös tuottamuksesta riippumatta tuotevastuulain nojalla”. Kantaja loukkaa muutoksenhakumenettelyssä vastaajan tuotevastuulain mukaista vastuuta koskevalla lausumallaan uusien perusteiden esittämistä koskevaa kieltoa.

Muutenkaan hänen muutoksenhaussa esittämiensä lausumien perusteella ei voida todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa olisi tehty virheellinen oikeudellinen arviointi.

Kantajan Revision-valitus kohdistuu tähän päätökseen, ja hän vaatii kanteen hyväksymistä ja esittää toissijaisesti kumoamisvaatimuksen.

Oberster Gerichtshof on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle asian ratkaisemisen kannalta olennaisen unionin oikeutta koskevan kysymyksen.

4. Ennakkoratkaisupyynnön perustelut:

4.1. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei yhdy muutoksenhakutuomioistuimen (ja vastaajan) näkemykseen siitä, että kantaja ei olisi esittänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeudenkäynnissä riittäviä tosiseikkoja koskevia väitteitä vastaajan tuotevastuulain mukaisesta vastuusta. Kantaja esitti ensimmäisessä oikeusasteessa, että hän on vastaajan painetun lehden tilaaja ja että hänelle oli aiheutunut vakavia vammoja siitä, että hän oli noudattanut siinä suositeltuja virheellisiä käsittelyohjeita. Myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksista ilmenee sekä tuote (”Kronen-Zeitung” -sanomalehden alueellinen painos), tiedotusvälineen omistaja ja kustantaja (vastaaja), joka on julkaissut artikkelin, valmistanut tuotteen ja laskenut sen liikkeeseen, samoin kuin kantajan fyysiset [alkup. s. 8] vammat (toksinen kosketusreaktio). Siten kaikki edellytykset tuottamuksesta riippumattoman vastuun tutkimiselle tuotevastuulain mukaisesti täyttyvät, vaikka kantaja esitti ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynnissä erityisesti vastaajan tuottamukseen perustuvaan vastuuseen liittyviä perusteluja. Toisin kuin toisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, kyseessä ei missään tapauksessa ole siviiliprosessilain (Zivilprozessordnung) 482 §:ssä tarkoitettu uusien perusteiden esittämistä koskevan kiellon rikkominen, jos kantaja vetosi muutoksenhakumenettelyssä ensisijaisesti vastaajan vastuuseen valmistajana tuotevastuulain mukaisesti.

4.2. Tuotevastuulain ja erityisesti sen 4 §:n tulkinnan osalta on voimassa direktiivinmukaisen tulkinnan periaate [– –]. On ristiriitaista, onko sanomalehden kustantaja tai tiedotusvälineen omistaja, joka huolehtii artikkelin julkaisemisesta, direktiivin 85/374/ETY (ja tuotevastuulain) nojalla vastuussa sanomalehden virheellisestä sisällöstä.

Direktiivin 85/374/ETY 2 artiklan ensimmäisen virkkeen mukaan tässä direktiivissä ”tuotteella” tarkoitetaan kaikkia irtaimia esineitä, vaikka esine on liitetty toiseen irtaimeen esineeseen tai kiinteistöön. Tuotevastuulain 4 §:n mukaan tuotteella tarkoitetaan kaikkia irtaimia aineellisia esineitä, vaikka esine olisi liitetty toiseen irtaimeen esineeseen tai kiinteistöön; tuotteena pidetään myös energiaa.

Osassa (saksankielistä) oikeuskirjallisuudessa rajoitetaan tiedotusvälineen vastuuta siten, että se koskee vain vahinkoja, jotka aiheutuivat sen fyysisestä kappaleesta (esim. kirjan myrkyllinen kansi **[alkup. s. 9]** tai myrkyllinen painoväri). Muut puoltavat tuotevastuuta myös virheellisestä aineellisesta sisällöstä. Vastuullisina olisi voitava pitää kustantamoja, kirjailijaa ja kirjapainoa [– –]:

(Kirjan)valmistajan, tiedotusvälineen omistajan tai kustantajan vastuuta myös teoksen sisällöstä puoltaa yleisesti hyväksytty näkemys siitä, että painotuotetta ei kuitenkaan osteta (enemmän tai vähemmän kauniisti yhteen nidotun) paperipinon vaan sen sisällön vuoksi ja että kuluttajan odotukset tuotteelle eivät kohdistu ainoastaan siihen, että painotuotteesta ei törrötä niittejä, joissa hän voisi satuttaa itsensä, vaan että se välittää mainostetun sisällön. Erityisesti käsikirjoja, ohjekirjoja, vaelluskarttoja jne. saadaan kaupaksi vain sen vuoksi, että loppukäyttäjät odottavat saavansa niistä paikkansapitäviä ohjeita. Jos kirjassa tai sanomalehdessä olevassa ruokaohjeessa ilmoitetaan virheellisesti terveydelle vaarallinen annos tiettyä ainesosaa, olisi epä johdonmukaista, että uhri joutuisi jäämään korvauksetta, kun valmistajaa voitaisiin syyttää siinä tapauksessa, että sama liiallinen määrä erehdyksessä sekoitettaisiin johonkin sen myymään valmistuotteeseen tai tuotteen oheen olisi pakattu virheellinen käyttöohje [– –]. **[alkup. s. 10]**

Virheellistä tietoa koskevaa vastuuta vastaan esitetään seuraavaa:

- tuotevastuun sisältämän suojan tarkoitus, jonka mukaan vastuu koskee esineen eikä ohjeen vaarallisuutta [– –],
- se, että aineettomat palvelut eivät ole tuotevastuulain 4 §:ssä (direktiivin 85/374/ETY 2 artiklassa) tarkoitettuja tuotteita, koska ne eivät ole sellaisenaan irtaimia esineitä [– –]
- se, että tuotevastuun yhdistäminen tietojen sisältöön olisi mielivaltaista ja että tiedot on jätettävä direktiivin 85/374/ETY soveltamisalan ulkopuolelle [– –] ja
- huoli tuotteen näin laajan käsitteen ”rajattomuudesta”, koska viime kädessä mikä tahansa aineettoman sisällön kirjallinen kuvaus kuuluisi tuottamuksesta riippumattoman vastuun piiriin [– –].

Koska ratkaisu kysymykseen, onko sanomalehden sisältöä pidettävä tuotteena, ei ole selvä ja yksiselitteinen direktiivin 85/374/ETY 2 artiklan sanamuodon perusteella, ja sen tulkinta on puolestaan merkityksellistä tuotevastuulain 4 §:n kannalta, Euroopan unionin tuomioistuinta on pyydetty selvittämään tätä oikeudellista kysymystä.

4.3. Jos vastaaja, joka on sanomalehden kustantaja ja omistaja, on direktiivin 85/374/ETY mukaisena valmistajana tuottamuksesta riippumattomassa **[alkup. s. 11]** vastuussa lehdensä sisällöstä, sen pitäisi ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mielestä lähtökohtaisesti vastata siitä, että lukija (kantaja) on

noudattanut piparjuurihauteen kestoaikaa koskevaa virheellistä suositusta (2–5 tuntia 2–5 minuutin sijasta), mikä johti tämän vammoihin. ”Yrittipastorin” kolumnin esittely ja sisältö otsikolla ”Vähitellen eroon kivuista” sanomalehden toimituksellisessa osuudessa antoi lukijalle ja siten myös kantajalle sen käsityksen, että hän voisi lievittää reumakipujaan vaarattomasti käyttämällä suositellulla tavalla raastetusta piparjuuresta tehtyä haudetta tietyn ajanjakson ajan. Jos käyttö johtaa terveydellisiin vahinkoihin, turvallisuutta ei ole taattu direktiivin 85/374/ETY 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti siten kuin on ollut aihetta odottaa. Vastaaja vastaisi – jos sitä olisi pidettävä direktiivin 1 artiklassa (tuotevastuulain 1 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä) tarkoitettuna virheellisen tuotteen (direktiivin 2 artikla, tuotevastuulain 4 §) valmistajana – kantajan vammoista riippumatta siitä, oliko virheellinen käsittelyaika mainittu jo ”yrittipastorin” lähettämässä tekstissä vai ilmaantuiko virhe tekstiin vasta vastaajan yrityksessä tapahtuneen jäljentämismvirheen seurauksena.

5. [–] [asian käsittelyn lykkääminen]

[–]

Wien, 21.1.2020

[–]

[kommentit]